

FUNDACJA
IM. STEFANA
BATOREGO

Warszawa, luty 2018

Urzędnicy wyborczy - powoływanie, zadania, struktura

Nowelizacja Kodeksu wyborczego, która weszła w życie 31 stycznia 2018 roku wprowadziła poważne zmiany w strukturze administracji wyborczej. Dotyczy to również najniższych szczebli administracji, która zajmuje organizacją wyborów w gminach. Zgodnie z nowymi przepisami przewiduje się powołanie w każdej gminie **urzędników wyborczych**, którzy utworzą **Korpus Urzędników Wyborczych**.

Do zadań urzędników wyborczych należeć będzie przede wszystkim **zapewnienie sprawnego funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych**. Czyli m.in.: przygotowanie i nadzór nad przebiegiem wyborów w obwodowych komisjach wyborczych, tworzenie i aktualizowanie systemu szkoleń dla członków obwodowych komisji wyborczych, organizowanie i prowadzenie szkoleń dla członków obwodowych komisji wyborczych, dostarczenie kart do głosowania właściwym komisjom wyborczym, sprawowanie nadzoru nad zapewnieniem warunków pracy obwodowych komisji wyborczych (w tym kwestie związane z transmisją z lokalu wyborczego oraz stosowaniem urny wyborczej).

Państwowa Komisja Wyborcza oraz komisarz wyborczy może zlecić urzędnikom również wykonywanie **innych czynności**.

Zgodnie z ustawą, urzędnicy wyborczy wykonują zadania **od dnia zarządzenia właściwych wyborów do dnia rozstrzygnięcia protestów wyborczych** oraz w innych sytuacjach, gdy jest to konieczne.

W celu realizacji swoich zadań, urzędnicy wyborczy współdziałają z **organami wyborczymi oraz innymi podmiotami** (przede wszystkim władzami samorządowymi).

Co ważne, urzędnicy wyborczy podlegać będą właściwemu **komisarzowi wyborczemu**. Jako zwierzchnik, komisarz m.in. nadzoruje terminowość i prawidłowość wykonywania zadań wyborczych przez urzędników wyborczych, oraz w miarę potrzeby, udziela im wyjaśnień.

Państwowa Komisja Wyborcza w swojej uchwale wskazała **ilu urzędników wyborczych powoływanych będzie w każdej z gmin**. Wskazano, że w gminach do 20 000 mieszkańców powołanych powinno być dwóch urzędników wyborczych, do 50 000 mieszkańców, trzech oraz po jednym urzędniku na każde kolejne rozpoczęte 50 000 mieszkańców, lecz łącznie nie więcej niż 7. Co więcej, w miastach będących siedzibą władz **samorządu województwa lub siedzibą władz powiatu** powołuje się dodatkowo jednego urzędnika wyborczego.

W **m.st. Warszawie** liczbę urzędników wyborczych ustala się odrębnie dla każdej z dzielnic, stosując odpowiednio powyższe zasady (np. Mokotów – 7 urzędników, Żoliborz – 3 itp.). Ponadto powołuje się dwóch urzędników wyborczych wykonujących zadania o charakterze ponaddzielnicowym.

**PKW zakłada, że powołanych zostanie
ok. 5500 - 5900 urzędników wyborczych.**

Jeśli chodzi o **warunki pracy urzędników wyborczych**, które mają umożliwić ich skuteczne działanie na terenie gminy, przewiduje się, że Szef Krajowego Biura Wyborczego będzie zawierać porozumienia z właściwym miejscowo wójtem. Będą w niej szczegółowo określone kwestie organizacyjno-administracyjne (a więc lokalizację biura, media itp.), techniczne oraz zasady pokrywania kosztów.

Urzędnicy wyborczy będą mieć **obowiązek doskonalenia zawodowego** (poprzez uczestnictwo w szkoleniach dotyczących organizacji wyborów oraz prawa wyborczego). Kwestie te (zakres i częstotliwość takich szkoleń) określi właściwy miejscowo komisarz wyborczy. W przypadku istotnej zmiany przepisów prawa mającej wpływ na organizację i przebieg wyborów, Państwowa Komisja Wyborcza zarządza obowiązek szkoleń dotyczący wszystkich urzędników.

Urzędnikom wyborczym za realizację zadań przysługuje **wynagrodzenie proporcjonalne do czasu ich realizacji**.

**Jak informuje PKW wysokość wynagrodzenia za miesiąc pracy urzędnika wyborczego
wynosić będzie 4 473,55 zł.**

Nie przewiduje się zwrotu kosztów dojazdu urzędnika wyborczego do gminy, w której będzie on pełnił swoją funkcję.

Kto może pełnić funkcję urzędnika wyborczego?

Ustawa wskazuje szereg kryteriów jakie spełniać powinni kandydaci na urzędników wyborczych.

Urzędnicy wyborczy muszą rekrutować się jedynie spośród **pracowników urzędów administracji rządowej, samorządowej lub jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych**. Kandydaci powinni również posiadać **wykształcenie wyższe**.

Urzędnikiem wyborczym nie może być osoba skazana **prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe**.

Zgodnie z Kodeksem wyborczym, urzędnikiem wyborczym nie może być komisarz wyborczy, pełnomocnik wyborczy, pełnomocnik finansowy, mąż zaufania lub członek komisji wyborczej.

Urzędnik wyborczy **nie może należeć do partii politycznych ani prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z pełnioną funkcją**.

Problematyczna wydaje się jednak w tym kontekście **kwestia kandydowania urzędnika wyborczego w wyborach**. Jak wskazano bowiem, kandydatem na urzędnika wyborczego nie może być osoba kandydująca w wyborach, ale tylko w okręgu, w skład którego wchodzi gmina właściwa dla obszaru działania urzędnika wyborczego.

Kodeks wyborczy
Art. 191b. § 1. Urzędnikiem wyborczym nie może być osoba kandydująca w wyborach w okręgu, w skład którego wchodzi gmina właściwa dla obszaru działania urzędnika wyborczego [...].

Kodeksie wyborczym podkreślono, że komisarze wyborczy, członkowie Państwowej Komisji Wyborczej, okręgowej, rejonowej i terytorialnej komisji wyborczej nie mogą prowadzić **agitacji wyborczej na rzecz poszczególnych kandydatów lub list kandydatów**.

Natomiast Urzędnicy wyborczy „nie mogą prowadzić agitacji wyborczej, **z wyjątkiem agitacji na rzecz własnej kandydatury**”.

Kodeks wyborczy

Art. 153 § 3. Komisarze wyborczy, członkowie Państwowej Komisji Wyborczej, okręgowej, rejonowej i terytorialnej komisji wyborczej nie mogą prowadzić agitacji wyborczej na rzecz poszczególnych kandydatów lub list kandydatów. Urzędnicy wyborczy nie mogą prowadzić agitacji wyborczej, o której mowa w zdaniu pierwszym, z wyjątkiem agitacji na rzecz własnej kandydatury.

Przed nowelizacją Kodeksu wyborczego urzędnikami wyborczymi byli zwykle pracownicy urzędów gmin i miast, którzy znając świetnie strukturę urzędu, w którym pracują (i nierzadko pełniąc w nich funkcje kierownicze) koordynowali realizację działań we „własnej gminie” związanych z wyborami (mając do współpracy grupę innych urzędników). Po zmianie, będzie to, co do zasady, **niemożliwe**. Wprowadzono bowiem ograniczenie, zgodnie z którym urzędnik wyborczy **nie będzie mógł wykonywać funkcji w gminie, na obszarze której pracuje**. Co więcej, urzędnikiem wyborczym nie można być tam, gdzie się mieszka – z jednym wyjątkiem, zakaz ten nie dotyczy bowiem miast na prawach powiatu. A więc pracownik np. urzędu gminy nie będzie mógł pełnić funkcji urzędnika wyborczego tam gdzie pracuje i mieszka, może pełnić ją **wyłącznie w innej gminie**.

Co ważne, nie można jednocześnie pełnić funkcji urzędnika wyborczego w więcej niż jednej gminie.

W Kodeksie wyborczym wskazano również, że pracodawca **obowiązany jest zwolnić urzędnika wyborczego od pracy zawodowej w celu umożliwienia mu wykonywania zadań**. Założono więc, że np. pracownik urzędu gminy zostanie „zwolniony od pracy zawodowej” na okres kilku miesięcy – by pełnić funkcje urzędnika wyborczego w innej gminie. Takie rozwiązanie powoduje poważne obawy, czy znajdzie się odpowiednia liczba kandydatów na urzędników wyborczych, którzy będą zainteresowani pełnieniem funkcji urzędnika wyborczego w innej gminie niż ta, w której pracują i mieszkają, a jednocześnie pracodawca jest skłonny „zwolnić ich od pracy zawodowej” ma okres kilku miesięcy (w związku z wyborami).

Procedura rekrutacji urzędników wyborczych

Urzędników **powołuje Szef Krajowego Biura Wyborczego na okres 6 lat**. Państwowa Komisja Wyborcza przyjęła już Uchwałę, w której określiła szczegóły ich rekrutacji.

Dyrektorzy delegatur Krajowego Biura Wyborczego (KBW) zobowiązani zostali do udostępnienia na stronie internetowej delegatury informacji o liczbie urzędników wyborczych w poszczególnych gminach na obszarze właściwości delegatury oraz o zasadach dokonywania zgłoszeń kandydatów na funkcję urzędnika wyborczego.

Kandydaci na urzędnika wyborczego swoje zgłoszenia składać powinni do dyrektora delegatury właściwej dla gminy, w której mają wykonywać funkcję.

Jak przewidziano, w zgłoszeniu kandydat podaje: imię (imiona) i nazwisko, numer ewidencyjny PESEL, adres zamieszkania (ujęcia w stałym rejestrze wyborców), wykształcenie, miejsce pracy, nazwę gminy, w której kandydat ma wykonywać funkcję oraz **informacje o ewentualnym doświadczeniu w organizacji wyborów oraz wykonywaniu innych zadań, w których niezbędna była znajomość przepisów Kodeksu wyborczego**. Do zgłoszenia dołącza się kopię dyplomu potwierdzającego posiadanie wykształcenia wyższego.

Pracodawca potwierdza natomiast na zgłoszeniu **fakt zatrudnienia kandydata w urzędzie obsługującym: organy administracji rządowej, samorządowej lub jednostce im podległej lub przez nie nadzorowanej.**

Dyrektor delegatury przyjmuje zgłoszenia, które otrzymał **najpóźniej 21 dnia od ogłoszenia wspomnianej wcześniej informacji.**

W procedurze przewidziano również metody przeciwdziałania sytuacji, kiedy w pierwszej fazie rekrutacji **nie uda się uzyskać wystarczającej liczby (prawidłowych) zgłoszeń.** Dyrektor delegatury KBW występuje wówczas do wojewody, marszałka województwa, starostów i wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) o zgłoszenie, w terminie **7 dni**, brakujących kandydatów. Do zgłoszenia tych kandydatów dołącza się ich pisemną zgodę na kandydowanie.

Jeżeli mimo to liczba kandydatów wciąż jest niewystarczająca, Szef Krajowego Biura Wyborczego występuje do ministra właściwego do spraw administracji o podjęcie działań umożliwiających powołanie właściwej liczby urzędników wyborczych.

Dodatkowo wskazano również, że kandydat zgłoszony do pełnienia funkcji urzędnika wyborczego w danej gminie może zostać powołany, za jego zgodą, do pełnienia tej funkcji w **innej gminie.**

Powołanie urzędników wyborczych

Szef Krajowego Biura Wyborczego jest zobowiązany powołać urzędników wyborczych do 2 maja br.

PKW podkreśliła natomiast w swojej Uchwale, że przy powoływaniu urzędników wyborczych Szef Krajowego Biura Wyborczego będzie brać pod uwagę **doświadczenie kandydata w organizacji wyborów oraz wykonywanie innych zadań, w których niezbędna była znajomość przepisów Kodeksu wyborczego.**

Według Państwowej Komisji Wyborczej wynagrodzenia urzędników wyborczych wyniosą łącznie 95,5 miliona złotych, a wydatki na ich biura 32, 5 miliona.

Na podstawie:

- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (tekst jednolity)
http://pkw.gov.pl/pliki/1517307863_kodeks_wyborczy_-_2018.pdf
- Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180000130/O/D20180130.pdf>
- Uchwała PKW w sprawie określenia liczby, trybu i warunków powoływania urzędników wyborczych
http://pkw.gov.pl/490_Uchwaly/1/24252_Uchwala_Panstwowej_Komisji_Wyborczej_z_dnia_19_lutego_2018_r_w_sprawie_okreslenia_liczby_trybu_i_warunkow_powolywania_urzednikow_wyborczych
- Informacja o zasadach dokonywania zgłoszeń kandydatów na funkcję urzędnika wyborczego oraz o liczbie urzędników wyborczych w poszczególnych gminach będących w zasięgu działania Delegatury Krajowego Biura Wyborczego w Warszawie
https://warszawa.kbw.gov.pl/337_Informacje/1/24384_Informacja_o_zasadach_dokonywania_zgloszen_kandydatow_na_funkcje_urzednika_wyborczego_oraz_o_liczbie_urzednikow_wyborczych_w_poszczegolnych_gminach_bedacych_w_zasiegu_dzialania_Delegatury_Krajowego_Biura_Wyborczego_w_Warszawie
- Pismo Szefa Krajowego Biura Wyborczego do Prezesa Rady Ministrów
http://pkw.gov.pl/pliki/1519208240_Pismo_Szefa_KBW_do_Prezesa_Rady_Ministrow.pdf

Fundacja im. Stefana Batorego

Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. (48-22) 536 02 00
fax (48-22) 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Teksty udostępnione na licencji
Creative Commons. Uznanie
autorstwa na tych samych warunkach
3.0 Polska (CC BY SA 3.0 PL)

